

Gezamenlijk advies nr. 110 van de CWEHF en nr. 2026-001 van de RGVM

Initiatiefadvies betreffende de kwestie van de erkenning van een levenloos kind ten aanzien van de rechten van vrouwen op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid

Advies aangenomen op 8/04/2026

RGVM

Bischoffsheimlaan 26

B-1000 Brussel

T 02 205 68 68

brupartners@brupartners.brussels

<https://www.brupartners.brussels/nl/brusselse-raad-voor-de-gelijkheid-tussen-vrouwen-en-mannen>

CWEHF

Rue du Vertbois 13c

B-4000 Liège

T 04 232 98 31

cwehf@cesewallonie.be

www.cesewallonie.be

Gezamenlijk initiatiefadvies van de CWEHF en de RGVM

Het verlies van een embryo/foetus tijdens de zwangerschap of van een kind bij de geboorte kan een zeer pijnlijke gebeurtenis zijn voor de vrouw, de partner of de mede-ouder die deze situatie meemaakt. Sinds enkele jaren worden er initiatieven genomen door gemeenten, maar ook op wetgevend niveau, om beter tegemoet te komen aan hun behoefte aan erkenning en begeleiding in hun rouwproces.

Hoewel de RGVM en de CWEHF respect hebben en begrip tonen voor ouders die deze behoefte aan erkenning hebben, zijn zij van mening dat het recht op rouw geen afbreuk mag doen aan het recht op VZA en omgekeerd.

Beide Raden hebben besloten om een gezamenlijk initiatiefadvies over deze kwestie uit te brengen, waarbij de emotionele begeleiding na een miskraam wordt afgewogen tegen de eerbiediging van de rechten van vrouwen op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid.

De Brusselse Raad voor de gelijkheid tussen vrouwen en mannen (RGVM) is een officieel adviesorgaan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De Raad bestaat met name uit sociale partners, vertegenwoordigers van de Franstalige en Nederlandstalige vrouwenraden, verenigingen op het terrein en academici, en **formuleert adviezen die representatief zijn voor het maatschappelijk middenveld** over alle aangelegenheden die een invloed kunnen hebben op **de gelijkheid tussen vrouwen en mannen** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Le Conseil Wallon de l'Égalité entre Hommes et Femmes (CWEHF) is een officieel adviesorgaan van Wallonië. Het bestaat voor de helft uit sociale partners en voor de helft uit verenigingen die werkzaam zijn op het gebied van gelijkheid tussen mannen en vrouwen, academici en politieke partijen, en **formuleert adviezen en aanbevelingen** over alle aangelegenheden die een invloed kunnen hebben op **de gelijkheid tussen vrouwen en mannen** in Wallonië. Bij decreet is de Raad ook vertegenwoordigd in de Groupe Interdépartemental de Coordination (GIC), die belast is met de begeleiding en ondersteuning van het proces van integratie van de genderdimensie in het gewestelijke beleid, maatregelen of overheidsop treden.

Inhoudsopgave

1. Semantiek	4
1.1. Embryo-foetus-kind	4
1.2. Humanisering van het rouwproces	4
1.3. Titel van de akte.....	4
1.4. Moeder-vader-ouders.....	4
2. Bestaande voorzieningen	5
2.1. Begraafplaatsen.....	5
2.2. Akte "van een levenloos kind"	6
2.3. Sterrenregister	8
3. VZW "Boven de Wolken" ("Au-delà des nuages")	9
3.1. Doel en opdrachten.....	9
3.2. Tussenkomen op het terrein	10
4. Wetgevende evolutie	10
4.1. Wat VZA betreft.....	10
4.2. Wat betreft de erkenning van het "levenloos kind"	12
5. Advies	13
5.1. Wat het wetgevend kader betreft	13
5.2. Wat betreft de statuten van de vzw "Boven de Wolken"	16
5.3. Wat de gemeenten betreft.....	17
5.4. Wat de ziekenhuizen betreft	18
5.5. Wat de medische wereld betreft	18
5.6. Conclusie	19

1. Semantiek

1.1. Embryo-foetus-kind

In de wetgeving van de verschillende entiteiten en op federaal niveau worden verschillende termen gebruikt om te verwijzen naar een levenloos kind: doodgeboren kind in Vlaanderen, levenloos kind of doodgeboren foetus in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in Wallonië en in het Burgerlijk Wetboek. De term "kind" leidt tot verwarring, omdat deze *de facto* ook gevallen van een levenloos embryo/foetus omvat. Ter herinnering volgen hier de definities van deze verschillende termen:

- **Embryo:** organisme in ontwikkeling tot de vorming van de belangrijkste organen. Dit stadium duurt 8 weken (ofwel 10 weken vanaf de laatste menstruatie)¹ ;
- **Foetus:** volgt op het embryo vanaf het einde van de 8ste week tot aan de bevalling;
- **Kind:** menselijk wezen vanaf de geboorte tot de leeftijd van 18 jaar.

Noch het embryo, noch de foetus heeft rechtspersoonlijkheid, terwijl een kind dat wel heeft.

Om verwarring te voorkomen, kiezen beide Raden voor de formulering embryo/foetus in plaats van kind, omdat zij van mening zijn dat het in dit stadium om een rechtsobject gaat en niet om een rechtssubject.

1.2. Humanisering van het rouwproces

In het kader van het denkproces over dit onderwerp wordt vaak de term "humanisering van het rouwproces" gebruikt. Deze formulering is ongelukkig, omdat het innemen van een afwijkend standpunt in het debat zou betekenen dat dit inhumain zou zijn, terwijl het juist mogelijk maakt om de wens van een aantal vrouwen te respecteren om niet gedwongen te worden tot een rouwproces.

Beide Raden zijn van mening dat het beter is om te spreken van een "begeleiding bij het verdriet" dat zich voordoet na een miskraam of rond een VZA.

1.3. Titel van de akte

Volgens de wetgevingen wordt de bedoelde symbolische akte van erkenning aangeduid als "akte van een levenloos kind" of "akte van aangifte van een levenloos kind".

Beide Raden zijn van mening dat het gebruik van deze termen ongepast is, omdat ze deze symbolische akte van erkenning doen overkomen als een authentieke akte, wat niet het geval is en tot verwarring leidt bij de betrokkenen.

1.4. Moeder-vader-ouders

Het gebruik van de woorden "moeder", "vader" en "ouders" impliceert dat er de facto een emotionele band bestaat tussen het embryo/de foetus en de zwangere vrouw, de partner of de mede-ouder. Deze band bestaat echter niet altijd noodzakelijkerwijs bij de betrokkenen bij het voortijdige einde van een zwangerschap.

Beide Raden vragen om de woorden "vrouw", "partner", "personen" en "mede-ouder" te gebruiken, die een neutralere connotatie hebben met betrekking tot de zwangerschap.

¹ <https://www.dictionnaire-medical.fr/definitions/og1-embryon/>

2. Bestaande voorzieningen

2.1. Begraafplaatsen

Overall in België hebben de verschillende entiteiten hun wetgeving inzake "begravenissen en begraafplaatsen" aangepast om tegemoet te komen aan de wens van rouwende personen om het embryo/de foetus dat/die zij hebben verloren te kunnen begraven of cremieren. Gemeentebesturen mogen op hun begraafplaatsen een 'sterretjesweide' of een 'strooiweide' voorbehouden. Er bestaan echter enkele verschillen tussen de entiteiten.

2.1.1. In Vlaanderen

- **Decreet van 16 januari 2004 "begraafplaatsen en lijkbezorging**»: *"levenloos geboren kinderen die de wettelijke levensvatbaarheidsgrens nog niet hebben bereikt, worden op verzoek van de ouders begraven of gecremeerd, na een zwangerschapsduur van 12 volledige weken"*.

- **Wijzigingsdecreet van 28 maart 2014**: de voorwaarde met betrekking tot de zwangerschapsduur van 12 weken werd ingetrokken. Bijgevolg kunnen alle embryo's/foetussen op verzoek van de moeder of partner/mede-ouder worden begraven of gecremeerd, ongeacht de zwangerschapsduur. De argumenten om de afschaffing van de termijn van 12 weken te rechtvaardigen zijn:

- Veel personen die zo'n zwaar verlies meemaken, vonden de limiet van 12 weken erg onrechtvaardig;
- Een einde maken aan de verschillen in praktijken tussen de gemeenten: sommigen hadden al de beslissing genomen om alle "levenloze kinderen" te begraven of te cremieren, ongeacht de duur van de zwangerschap en los van het expliciete verzoek van de moeder of partner/mede-ouder.

2.1.2. In Wallonië

- **Decreet van 14 februari 2019 "begravenissen en begraafplaatsen**»: gemeenten kunnen *"een sterretjesweide inrichten voor levenloos geboren foetussen tussen de 106de dag (15 weken) en de 180ste dag van de zwangerschap en voor kinderen tot 12 jaar"*.

- **Wijzigingsdecreet van 11 april 2024**: *"foetussen die tussen de 106de dag en de 180ste dag van de zwangerschap levenloos geboren zijn, kunnen, op verzoek van de moeder en vader of mede-ouder, of bij gebrek daaraan op verzoek van hun ouders, hetzij worden begraven, hetzij hun as zien uitgestrooid ... De begrafenis vindt plaats op de sterretjesweide of in een toegewezen graf... en de verstrooiing vindt plaats op de sterretjesweide of op een strooiweide van de begraafplaats"*.

2.1.3. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

- **Ordonnantie van 29 november 2018 "begraafplaatsen en lijkbezorging**": *"Iedere begraafplaats beschikt over een sterretjesweide voor tussen de 106de en de 180ste dag van de zwangerschap levenloos geboren foetussen alsook voor minderjarige kinderen"*.

"Levenloos geboren foetussen, die geboren zijn tussen de 106de en de 180ste dag van de zwangerschap, worden op verzoek van de ouders hetzij begraven op de sterretjesweide, hetzij gecremeerd. De assen kunnen worden bijgezet in urnen op de sterretjesweide of in het columbarium, of verstrooid op een strooiweide ingericht op de sterretjesweide."

De ouders kunnen ook, net zoals dat kan voor de assen van minderjarige kinderen en onder dezelfde wettelijke voorwaarden, kiezen voor hetzij uitstrooiing, hetzij begraving, hetzij bewaring in een urne op een andere plaats dan de begraafplaats".

Dientengevolge hebben de Belgische gemeenten sterretjesweiden en bezinningsplaatsen aangelegd, om (mede-)ouders erkenning te bieden en hen te ondersteunen in hun rouwproces. De sterretjesweiden op begraafplaatsen worden beschouwd als een plek van bezinning en afscheid; de bezinningsplaatsen die op verschillende locaties in de gemeenten zijn ingericht, zijn daarentegen plekken van herdenking, symboliek en solidariteit.

2.2. Akte "van een levenloos kind"

De inhoud van de akte van een levenloos kind verschilt per wetgeving en lijkt sterk op de inhoud van de geboorteakte.

- **Wet van 27 april 1999 tot invoeging van artikel 80 bis in het Burgerlijk Wetboek:**

Artikel 80 bis (artikel 2) vermeldt een **akte van aangifte van een "levenloos kind"**, bestaande uit de volgende elementen:

1° de dag, het uur, de plaats van de bevalling, alsmede het geslacht van het kind;

2° het jaar, de dag, de plaats van de geboorte, de naam, de voornamen en de woonplaats van de moeder en de vader;

3° de naam, de voornamen en de woonplaats van de aangever;

4° de voornamen van het kind, indien om de vermelding ervan wordt verzocht.

Deze akte wordt op haar dagtekening ingeschreven in het register van de akten van overlijden".

- **Omzendbrief van 10 juni 1999 betreffende de invoeging van een artikel 80bis in het Burgerlijk Wetboek aangaande de akte van aangifte van een "levenloos kind":**

Deze bepaalt dat deze akte enkel wordt opgesteld indien de geboorte plaatsvindt na 180 dagen zwangerschap.

- **Wet van 18 juni 2018 houdende diverse bepalingen inzake burgerlijk recht:**

"De akte van geboorte (artikel 44) vermeldt:

1° de geboortedatum, de geboorteplaats, het uur van geboorte, het geslacht, de naam en de voornamen van het kind ...;

2° de naam, de voornamen, de geboortedatum en de geboorteplaats van de moeder en van de vader, indien de afstamming langs vaderszijde vaststaat, of van de meemoeder, indien de afstamming langs haar zijde vaststaat;

3° in voorkomend geval, het aktenummer van de akte van prenatale erkenning, of de erkenning door de vader of de meemoeder, met vermelding van:

a) de toestemming van de personen bedoeld in artikel 329bis;

b) de naam en de voornamen van de wettelijke vertegenwoordiger van het kind indien deze in de erkenning heeft toegestemd;

c) de datum, plaats en autoriteit waar de toestemming werd gegeven, of de rechterlijke instantie ...".

- Wet van 19 december 2018 tot wijziging van diverse bepalingen inzake de regelgeving betreffende het "levenloos kind":

Deze vervangt de artikelen 58 en 59 van het oude Burgerlijk Wetboek door de invoering van een **akte van een "levenloos kind"** volgens 2 regelingen (artikel 4):

- (artikel 58, §1): "Wanneer een kind overleden is op het ogenblik van de vaststelling van de bevalling door de arts of de vroedvrouw na een zwangerschapsduur van 180 dagen te rekenen van de verwekking, maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand een akte van een levenloos kind op, op basis van een medisch attest voorgelegd door **een persoon die de inlichtingen kan meedelen** welke vereist zijn voor het opmaken van de voornoemde akte";
- (artikel 58, §2): "Wanneer een kind overleden is op het ogenblik van de vaststelling van de bevalling door de arts of de vroedvrouw na een zwangerschapsduur van 140 dagen tot 178 dagen te rekenen van de verwekking, maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand op basis van een medisch attest:
 - en op verzoek van de moeder **OF** op verzoek van de vader **OF** de meemoeder die is gehuwd met de moeder **OF** die een prenatale erkenning heeft gedaan;
 - **OF** op verzoek van de vader **OF** de meemoeder die niet is gehuwd met de moeder **NOCH** het verwekt kind heeft erkend **EN** met toestemming van de moeder, een akte van een levenloos kind op".

De wet bepaalt (artikel 58, §3) dat "het kind dat overleden is op het ogenblik van de vaststelling van de bevalling door de arts of de vroedvrouw, **geen rechtspersoonlijkheid heeft**. De akte van een levenloos kind heeft geen rechtsgevolgen **uitgezonderd deze uitdrukkelijk door de wet bepaald**".

Beide Raden vestigen de aandacht op het profiel van de personen die zich bij de gemeente kunnen melden om het levenloze embryo/de levenloze foetus daar te laten registreren:

- In het geval van een aanvraag voor een akte van "levenloos kind" voor foetussen van 180 dagen en ouder, is het toegestaan dat **elke persoon, of zelfs een vereniging of collectief**, deze stap kan zetten.

- In het geval van een aanvraag voor een akte van "levenloos kind" voor levenloze embryo's/foetussen tussen de 140ste en de 179ste dag, stelt de wet een andere procedure vast wat betreft de registratievoorwaarden. Namelijk:

- Wanneer de moeder getrouwd is met de vader of de mede-ouder, of wanneer er een prenatale erkenning van het vaderschap/moederschap is vastgesteld, kan de aanvraag worden ingediend door de vader of de mede-ouder **ZONDER toestemming van de moeder**;
- Wanneer de moeder niet getrouwd is met de vader of de mede-ouder, en tenzij deze een prenatale erkenning van het vaderschap/moederschap heeft vastgesteld, is het **VERPLICHT** om de toestemming van de moeder aan de ambtenaar van de burgerlijke stand te bezorgen.

De akte van een "levenloos kind" vermeldt (artikel 59 van het oude Burgerlijk Wetboek):

1° de datum, de plaats, het uur van de bevalling en het geslacht van het kind;

2° de zwangerschapsduur;

3° de naam, de voornamen, de geboortedatum en de geboorteplaats van de moeder;

4° de naam, de voornamen, de geboortedatum en de geboorteplaats van de vader of de meemoeder, die gehuwd is met de moeder of die een prenatale erkenning heeft gedaan, of, op zijn of haar verzoek en met toestemming van de moeder, de naam, de voornamen, de geboortedatum en de geboorteplaats van de vader of de meemoeder die niet gehuwd is met de moeder noch het verwekt kind heeft erkend;

5° de voornamen van het kind, indien om de vermelding ervan wordt verzocht;

6° de naam van het kind waarvan de moeder bevallen is na een zwangerschapsduur van 180 dagen te rekenen van de verwekking, indien om de vermelding ervan wordt verzocht”.

Opgemerkt moet worden dat, naar aanleiding van het advies van de Raad van State en om elke verwarring te voorkomen met betrekking tot het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan een "levenloos kind", deze wet van 19 december 2018 de term "bevalling" heeft gebruikt in plaats van de term "geboorte".

Beide Raden stellen vast dat de gegevens die zijn opgenomen in de geboorteakte en de akte van een "levenloos kind" of de aangifte van een "levenloos kind" vrijwel identiek zijn. Hoewel de huidige wet waarborgt dat de akte van een "levenloos kind" geen rechtsgevolgen heeft, laat zij ruimte voor elke evolutie van de wetgeving (tenzij de wet dit uitdrukkelijk voorziet).

- VZW "Boven de Wolken" ("Au-delà des nuages"):

Deze vzw biedt ook aan om tegen een financiële vergoeding een symbolische geboorteakte op te stellen.

2.3. Sterrenregister

Tot voor kort was er geen administratieve regeling bij de burgerlijke stand voorzien voor personen die een embryo/foetus verloren vóór 140 dagen zwangerschap. Sommigen van hen wilden dat dit verlies door de samenleving erkend zou worden.

Om aan deze vraag tegemoet te komen, zijn er lokale initiatieven opgezet om hen te begeleiden. Eén daarvan is de opening van een sterrenregister. Dit register, dat bij de burgerlijke stand wordt bijgehouden, is een symbolische handeling waarmee het bestaan van dit embryo/deze foetus bij het bestuur wordt vastgelegd; er wordt ook een registratiecertificaat uitgereikt als bewijs van deze inschrijving. Veel lokale besturen bieden bij deze gelegenheid ook een passend klein geschenk aan, zoals een gedicht, een kaart of een herinneringsdoosje. Rouwende personen kunnen ook deelnemen aan andere initiatieven die door de gemeente worden georganiseerd, zoals het planten van een boom.

Tot op heden hebben 182 van de 262 Waalse gemeenten (ofwel 69%) en 254 van de 285 Vlaamse gemeenten (ofwel 89%) een sterrenregister geopend. In Vlaanderen zijn nog 18 gemeenten van plan er tegen 2026 een te openen, wat het aantal op 272 (ofwel 95%) zou brengen. Enkel de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn hier niet bij betrokken, gezien zij gezamenlijk hebben geweigerd dergelijke registers te openen en te beheren.

Al deze initiatieven zijn het resultaat van lobbywerk door verenigingen die zich bezighouden met het thema van prenatale rouwverwerking, zoals het Berrefonds, Boven de Wolken/Au-delà des nuages en nog andere verenigingen.

3. VZW "Boven de Wolken" ("Au-delà des nuages")

3.1. Doel en opdrachten

De vzw "Boven de Wolken" werd in 2016 opgericht in Vlaanderen en breidde haar activiteiten in 2018 uit naar de Fédération Wallonie-Bruxelles onder de naam "Au-delà des nuages". In de statuten staat vermeld dat het doel van de vereniging is "om ouders een dierbare herinnering aan hun overleden baby te bieden... Zo is het voor de ouders gemakkelijker om hun kind met trots aan hun vrienden en/of familie te laten zien".

Hun taken zijn vrij divers:

« 7.1. Tot de concrete activiteiten waarmee de doelstellingen van de vzw worden verwezenlijkt, behoren met name:

7.1.1. Het fotograferen van overleden baby's om de ouders en naasten een tastbare herinnering te bieden;

7.1.2. Zorg dragen voor de ouders na het overlijden door hen troostbijeenkomsten aan te bieden;

7.1.3. Het organiseren van een avond voor de ouders, waarbij zij worden uitgenodigd voor een herdenkingsmoment;

7.1.4. Het organiseren van workshops over fotografie, rouw en verlies voor vrijwilligers;

7.1.6. Het organiseren van een familiedag voor vrijwilligers;

7.1.7. Het organiseren van maandelijkse bijeenkomsten voor vrijwilligers;

7.1.8. Het organiseren van lezingen voor nieuwe fotografen;

7.1.9. Het organiseren van lezingen op scholen, hogescholen en universiteiten om de samenleving bewust te maken van perinataal verlies;

7.1.10. Het organiseren van lezingen tijdens voortgezette opleidingen voor zorgpersoneel, verloskundigen en artsen, tijdens congressen, enz. over de ondersteuning van ouders en hun omgeving bij perinataal verlies;

7.1.11. Het organiseren van lezingen, deelname aan vergaderingen en **het geven van advies aan** allerlei soorten **publieke en private organisaties en instanties**, om de samenleving bewust te maken van perinataal verlies, evenals alle andere acties die kunnen bijdragen aan het bewustmaken van de samenleving van perinataal verlies;

7.1.12. Het organiseren van lezingen voor allerlei commissies en het meewerken aan de uitwerking van nieuwe regelgevingen in het kader van of in verband met perinataal verlies;

7.2. De vzw kan samenwerken met of deelnemen aan elke andere onderneming van publiek of privaatrecht, met of zonder winstoogmerk, waarvan de activiteiten direct of indirect kunnen bijdragen aan de verwezenlijking van haar belangeloos doel;

7.3. Bovendien kan de vzw alle activiteiten uitoefenen die direct of indirect bijdragen aan de verwezenlijking van het bovengenoemde belangeloze doel, met inbegrip van bijkomende commerciële activiteiten waarvan de inkomsten bestemd zijn voor de verwezenlijking van de belangeloze doelen.

....

3.2. Tussenkomsten op het terrein

De activiteiten van de vzw "Boven de Wolken", die tot doel hebben personen die een embryo/foetus of een kind bij de geboorte hebben verloren zo goed mogelijk te begeleiden, zijn in de loop der jaren sterk geëvolueerd. Terwijl de vzw aanvankelijk foto's maakte in de kraamkliniek, verstrekt ze nu tegen betaling een symbolische "geboorteakte", zonder leeftijdsbeperking. Ze heeft ook een omvangrijk merchandisinggedeelte ontwikkeld met een reeks herinneringsartikelen.

Gelet op het zeer brede toepassingsgebied dat in de statuten van deze vzw is voorzien, heeft de vzw een belangrijk aspect van belangenbehartiging ontwikkeld bij artsen, ziekenhuizen, scholen, academische instanties, publieke (met name bij de gemeentebesturen) en private organisaties en instanties, enz.

Op gemeentelijk niveau lobbyt de vzw voor de invoering van een "sterrenregister". Dit register zou het voor personen die te maken krijgen met een vroegtijdig zwangerschapsverlies (de zwangere vrouw en/of de partner of mede-ouder) mogelijk maken om de foetus daarin te laten registreren, ongeacht het stadium waarin de zwangerschap is beëindigd. De vzw vraagt ook dat de gemeenten, via de dienst burgerlijke stand, voorzien in de afgifte van een "symbolische geboorteakte".

Om haar belangenbehartiging kracht bij te zetten, onderhoudt de vzw regelmatige contacten met de gemeenten, door met name hen een pakket ter beschikking te stellen dat bestaat uit een proceduregids voor het opzetten van een sterrenregister, een modelregistratiecertificaat en een handleiding voor de inrichting van de sterretjesweide (ook beschikbaar op de website).

Voor ziekenhuizen, medische centra en dokterspraktijken stelt de vereniging brochures ter beschikking die gemakkelijk kunnen worden uitgedeeld aan ouders het moeilijk hebben om het verlies van een embryo/foetus of een kind te verwerken.

4. Wetgevende evolutie

Sinds 2024 zijn er twee grote trends die het voorwerp zijn van parlementaire debatten: de eerste heeft tot doel de toegang tot VZA te verbeteren, terwijl de tweede erop gericht is de rouwsituatie na het verlies van een embryo/foetus beter te erkennen.

4.1. Wat VZA betreft

Op 17 juli 2024 zijn verschillende wetsvoorstellen ingediend om de toegangsvoorwaarden tot vrijwillige zwangerschapsafbreking te verbeteren, respectievelijk door de fracties Ecolo-Groen, PS, PVDA-PTB en Open VLD².

Bovendien heeft de partij DÉFI op 25 september 2024 eveneens een wetsvoorstel over hetzelfde onderwerp ingediend.

² [De Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers](#)

Deze voorstellen, waarvan de meeste het voorwerp waren van een dringende motie in de Kamer, hadden tot doel de aanbevelingen van het in 2022 gepubliceerde academische en wetenschappelijke rapport ten uitvoer te leggen, met name:

- 1) VZA expliciet erkennen als gezondheidszorg;
- 2) de voorwaarden met betrekking tot VZA wijzigen : verlenging van de termijn tot 18 weken na de bevruchting om een abortus te ondergaan, afschaffing van de verplichte wachttijd van 6 dagen voorafgaand aan de abortus, afschaffing van de verplichting om de zwangere vrouw te informeren over alternatieven voor VZA, rechten en mogelijke hulp, verplichting om voorlichting te geven over anticonceptie, expliciete toestemming voor zorgpersoneel om een VZA uit te voeren op verzoek van een minderjarige die in staat is om over haar eigen belangen te oordelen, zonder de ouders hiervan op de hoogte te stellen en/of hun toestemming te vragen ;
- 3) beëindiging van strafrechtelijke vervolgingen en sancties voor vrouwen;
- 4) de voorwaarden voor VZA's om ernstige medische redenen verduidelijken en wijzigen; raadpleging van het multidisciplinaire team mag niet verplicht zijn in geval van een medisch noodgeval;
- 5) een dienst voor medicinale zwangerschapsafbreking op afstand toestaan voor patiënten die dat wensen;
- 6) niet alleen het fysiek verhinderen van de toegang tot een zorginstelling die VZA's uitvoert strafbaar stellen, maar bijvoorbeeld ook het verspreiden van onjuiste informatie, het uitoefenen van psychologische druk of intimidatie jegens de patiënte, het medisch of niet-medisch personeel van de instellingen, of het achterhouden van informatie om een vrouw te verhinderen toegang te krijgen tot een dergelijke instelling;
- 7) verloskundigen en verpleegkundigen toestaan om onder bepaalde voorwaarden een VZA uit te voeren;
- 8) indien de arts zich beroept op de individuele gewetensclausule, moet hij de betrokken vrouw hiervan bij het eerste bezoek op de hoogte stellen, de contactgegevens van een andere zorgverlener of een gespecialiseerde ziekenhuisafdeling doorgeven en het dossier doorsturen naar de nieuwe arts die door de vrouw wordt geraadpleegd;
- 9) institutionele gewetensclausules verbieden, dat wil zeggen dat zorgverleners van de zorginstellingen niet mogen worden belet een VZA uit te voeren op grond van een overeenkomst van de instellingen;
- 10) VZA opnemen in art. 22 van de Grondwet of in de wet inzake de rechten van de patiënt.

Van de wetsvoorstellen die tijdens deze legislatuur werden ingediend, werden er twee (PS en Ecolo-Groen) door de meerderheid in de Commissie Justitie verworpen. De reden hiervoor is dat het regeerakkoord bepaalt dat de abortuswetgeving pas zal worden gewijzigd zodra er consensus is bereikt tussen de partijen die de meerderheid vormen (N-VA, CD&V, MR, Engagés, Vooruit), wat tot nu toe niet het geval is. In haar algemene beleidsnota voor het jaar 2026 heeft minister van Justitie Annelies Verlinden (CD&V) zich er echter toe verbonden om tegen het einde van het parlementaire jaar (met andere woorden vóór de zomervakantie van 2026) een hervormingsvoorstel in te dienen.

4.2. Wat betreft de erkenning van het "levenloos kind"

Op 27 augustus 2024 heeft de CD&V een **wetsvoorstel tot wijziging van de regelgeving inzake "levenloze kinderen"** ingediend.

Dit wetsvoorstel heeft tot doel de wetgeving inzake "levenloze kinderen" "menselijker te maken en te moderniseren". Het voorziet erin de akte van een "levenloos kind" van 180 dagen en meer, die momenteel in het overlijdensregister staat, om te zetten in een **sui generis geboorteakte** met de naam "geboorteakte van een levenloos kind" in het geboorteregister, maar zonder specifieke juridische gevolgen. Het maakt het ook mogelijk om de akte van een "levenloos kind" van 140 tot 179 dagen om te zetten in een **sui generis geboorteakte**, op voorwaarde dat een vergunning voor begrafenis of crematie kan worden afgegeven. Ouders zouden voortaan zonder beperking een achternaam kunnen toekennen.

Het voorstel voorziet in een verlaging van de drempel, door voor te stellen "de federale wetgeving af te stemmen op de bepalingen die van kracht zijn in de drie gewesten en in de Duitstalige Gemeenschap" (blz. 8). De drempel die in de federale (en Waalse) wetgeving wordt genoemd, is echter vastgesteld op "*106 dagen zwangerschap voor de begrafenis of crematie van 'levenloze kinderen' vóór de 180ste dag van de zwangerschap*", ofwel 15 weken zwangerschap.

Het wetsvoorstel bepaalt ook dat de arts basisinformatie verstrekt aan de ouders van het "levenloze kind" en dat de stoffelijke resten van de foetus op waardige wijze worden behandeld.

Het voorziet ook in de mogelijkheid om een autopsie te laten uitvoeren om de doodsoorzaak vast te stellen en medische problemen op te sporen die zich later kunnen voordoen met het oog op eventuele volgende zwangerschappen.

Tot slot zou de moeder van een "levenloos kind" het recht hebben om haar zwangerschapsverlof met 9 weken na de bevalling in te korten, op voorwaarde dat de arts hierover een gunstig advies heeft uitgebracht.

Op 28 augustus 2024 heeft de CD&V een **wetsvoorstel** ingediend **tot wijziging van diverse bepalingen met het oog op een betere erkenning en ondersteuning van ouders van "levenloze kinderen" en een verlenging van het rouwverlof bij het verlies van een kind.**

Dit wetsvoorstel heeft tot doel de erkenning en ondersteuning van de ouders van deze "baby's" te verbeteren door de betrokken ouders meer tijd te geven na het verlies van hun "kind". Concreet zouden ouders van "levenloze kinderen" na een zwangerschap van ten minste 140 dagen zwangerschaps-, geboorte- en rouwverlof kunnen opnemen. Bovendien zou de duur van het rouwverlof bij het verlies van een kind worden verlengd van 10 naar 20 dagen. Dit verlof zou in twee delen kunnen worden opgenomen: 3 verplichte dagen tussen de datum van het overlijden en die van de begrafenis. De resterende 17 dagen zouden vrij kunnen worden opgenomen in het jaar volgend op het overlijden.

Tot slot heeft de N-VA op 3 oktober 2025 een **wetsvoorstel** ingediend **tot wijziging van het oude Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de erkenning van een "levenloos kind"**. Het ontwerp bevat twee wijzigingen die tot doel hebben de termijn van 140 dagen voor het opstellen van een akte af te schaffen:

- In artikel 58, §2, wordt overwogen de woorden "van 140 dagen tot" te vervangen door de woorden "*minder dan*";

- In artikel 59, 6°, voorziet het wetsvoorstel in het schrappen van de woorden *"waarvan de moeder is bevallen na een zwangerschap van 180 dagen vanaf de conceptie"* om de naam van het kind te kunnen vermelden.

De motiveringen luiden als volgt:

- Het willekeurig vaststellen van een zwangerschapsdrempel is niet relevant in verhouding tot het verdriet dat de (mede-)ouders voelen voor wie het embryo/de foetus wordt beschouwd *"als een lid van de familie"*, ongeacht het ontwikkelingsstadium;
- De (mede-)ouders (en dus niet langer alleen de moeder) moeten *"de keuze hebben om de voornaam EN/OF de achternaam van hun kind bij de inschrijving te vermelden"*. In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat deze facultatieve handeling geen juridische gevolgen heeft en de foetus geen rechtspersoonlijkheid verleent;
- Deze wijziging *"zal ook de vader in staat stellen het kind te erkennen als de ouders niet getrouwd zijn en hem helpen bij het verwerken van zijn rouw"*.

Tot slot wordt in de memorie van toelichting benadrukt dat er uitdrukkelijk voor is gekozen *"het recht op abortus niet aan te tasten... Een vrouw die heeft gekozen voor een zwangerschapsafbreking, maar die om welke reden dan ook het idee van het kind wil erkennen, kan eveneens van deze regelgeving gebruikmaken. Het recht op abortus doet geen afbreuk aan het recht om te rouwen en omgekeerd"*.

5. Advies

Allereerst willen beide Raden benadrukken dat zij hun steun betuigen aan personen die tijdens de zwangerschap een embryo/foetus verliezen en het moeilijk hebben om deze beproeving te verwerken. Daarnaast benadrukken zij dat het feit dat andere vrouwen of betrokkenen geen rouwproces willen doorlopen, ook een keuze is die moet worden gerespecteerd. In elk geval moet dit traject een individuele of zelfs collectieve aangelegenheid blijven, zonder enige inmenging van de staat.

Beide Raden dringen er dan ook op aan dat de beoogde maatregelen rond rouwbegeleiding facultatief en symbolisch blijven: ze moeten worden beschouwd als concrete steunhandelingen vanwege de gemeentebesturen. Er moet echter gewezen worden op een aantal punten, waarvoor men aandachtig dient te blijven ten aanzien van de rechten van vrouwen.

5.1. Wat het wetgevend kader betreft

Beide Raden brengen verschillende bekommernissen naar voren:

5.1.1. Wet van 27 april 1999 tot invoeging van artikel 8obis in het Burgerlijk Wetboek

In artikel 2 wordt bepaald dat de aangifte van een "levenloos kind" wordt ingeschreven in het overlijdensregister, zonder vermelding van het aantal dagen zwangerschap, wat tot verwarring kan leiden.

Dit risico op verwarring werd weggenomen door de omzendbrief van 10 juni 1999, waarin wordt bepaald dat deze akte enkel kan worden opgesteld voor een geboorte na 180 dagen zwangerschap.

Aangezien de inhoud van de geboorteakte en die van de akte van een "levenloos kind" vrijwel identiek is, en beide de naam, voornamen, datum en plaats van geboorte/bevalling van het embryo/de foetus of het kind vermelden, is het risico dan ook zeer groot dat de akte van een "levenloos kind" op een dag rechtsgeldig wordt als de politiek beslist om slechts één enkele geboorteakte (zonder onderscheid tussen kind en levenloze embryo/foetus) in het register van de burgerlijke stand op te nemen.

5.1.2. Wet van 19 december 2018 tot wijziging van de regelgeving betreffende de akte van een "levenloos kind"

In artikel 2, lid 2, wordt een werkonderbreking toegekend aan de werkneemster die een "levenloos kind" heeft gebaard, op voorwaarde dat de zwangerschap ten minste 180 dagen heeft geduurd vanaf de bevruchting.

Beide Raden beschouwen dit als een onrechtvaardigheid, gezien een miskraam of een VZA die vóór 180 dagen zwangerschap wordt uitgevoerd, geen recht geeft op een werkonderbreking voor een werkneemster.

Beide Raden sluiten zich in deze kwestie derhalve aan bij de Federale Raad van de gelijke kansen voor mannen en vrouwen, die in zijn advies van 9 oktober 2015 van mening is dat : *"de sociale bescherming van een werkneemster die een miskraam krijgt of een therapeutische abortus moet ondergaan moet gewaarborgd worden door een redelijke uitbreiding van de bestaande bepalingen inzake moederschapsbescherming (...) [en] die aanbeveelt dat de door hem aanbevolen uitbreiding betrekking heeft op de volgende aspecten :*

- *de werkneemster verstrekt de werkgever zo snel mogelijk een medisch attest dat verklaart dat de zwangerschap ten einde is gekomen door een miskraam;*
- *indien het einde van de zwangerschap tot een arbeidsongeschiktheid leidt, bewezen door een medisch attest, wordt de afwezigheid van de werkneemster gelijkgesteld met een moederschapsverlof voor de werkelijke duur van deze ongeschiktheid, met een maximum van 9 weken;*
- *deze afwezigheid geeft recht op moederschapsuitkeringen. Voor de vast benoemde statutaire ambtenaren in de overheidsdiensten wordt de afwezigheid als een moederschapsverlof beschouwd;*
- *de bescherming tegen het verbreken van de arbeidsrelatie (artikel 40 van de wet van 16 maart 1971) blijft van toepassing tot het aflopen van een termijn van één maand volgend op de melding van het einde van de zwangerschap of volgend op het einde van de arbeidsongeschiktheid".³*

In artikel 4 tot wijziging van met name artikel 58, §2 van het oude Burgerlijk Wetboek, zien beide Raden een overblijfsel van het patriarchaat. Wanneer de vrouw gehuwd is, is haar toestemming niet vereist voor een aanvraag voor een akte van een levenloos kind voor een embryo/foetus tussen 140 en 179 dagen. Als ze echter niet getrouwd is, moet de partner of mede-ouder diens toestemming hebben.

Beide Raden vragen dat dit artikel wordt gewijzigd, zodat in alle gevallen de toestemming van de moeder verplicht is om een akte van een "levenloos kind" op te stellen. Ze stellen zich ook de vraag of deze toestemming vrijwillig is, gezien het risico bestaat dat deze onder dwang wordt gegeven in conservatieve gezinnen of in gevallen van huiselijk geweld.

³ [Advies nr. 148 van 9 oktober 2015 van de Raad van de gelijke kansen voor mannen en vrouwen](https://raadvandegelijkekansen.be/alle-adviezen), blz. 3 (<https://raadvandegelijkekansen.be/alle-adviezen>).

5.1.3. Parlementaire vraag van 9 februari 2024

De kwestie van de erkenning van een geboorteakte van een "levenloos kind" werd duidelijk aan de orde gesteld in de Kamer van Volksvertegenwoordigers door mevrouw Marijke DILLEN (Vlaams Belang), gericht aan mevrouw de minister Annelies VERLINDEN, minister van Justitie, die vroeg om een "echte" geboorteakte op te stellen in plaats van een akte van een "levenloos kind".

Voorlopig is de minister niet van plan de wetgeving te wijzigen, aangezien het regeringsakkoord niet voorziet in een dergelijke wijziging van het oude Burgerlijk Wetboek. Zij is van mening dat deze kwestie een fundamenteel en politiek debat vereist.

5.1.4. Wetsvoorstel van 27 augustus 2024 (CD&V)

Het antwoord van mevrouw de minister VERLINDEN volstaat niet. In dit voorstel stellen beide Raden een gevaarlijke verschuiving op administratief en juridisch vlak vast. De akte van een "levenloos kind" van 180 dagen en ouder, opgesteld in het overlijdensregister, wordt immers omgezet in een *sui generis* geboorteakte van een "levenloos kind" in het geboorteregister.

Dit proces wordt ook mogelijk gemaakt voor levenloze kinderen van 140 tot 179 dagen, door te voorzien in een *sui generis* geboorteakte op voorwaarde dat een vergunning tot begraven of cremen kan worden afgegeven.

Beide Raden verzetten zich tegen het voorstel om de drempel te verlagen tot 106 dagen zwangerschap (ofwel 15 weken), zodat ouders een *sui generis* geboorteakte kunnen aanvragen vanaf het moment dat het "levenloze kind" op hun verzoek kan worden begraven of gecremeerd. Dit voorstel brengt de mogelijkheid om de termijn voor VZA te verlengen tot 18 weken in gevaar.

5.1.5. Wetsvoorstel van 28 augustus 2024 (CD&V)

Beide Raden dringen erop aan dat het zwangerschaps- of geboorteverlof van 9 weken dat zou worden toegekend ingeval van een miskraam tussen 140 en 179 dagen, optioneel is, gezien sommige vrouwen er de voorkeur aan geven zo snel mogelijk weer aan het werk te gaan. Hetzelfde geldt voor het beoogde rouwverlof van 20 dagen.

5.1.6. Wetsvoorstel van 3 oktober 2025 (N-VA)

Beide Raden vragen zich af of het relevant is een wetsvoorstel in te dienen, gezien het oude Burgerlijk Wetboek (art. 58) duidelijk bepaalt dat een "kind" dat op het moment van de vaststelling van de bevalling door de arts of de verloskundige is overleden, **geen rechtspersoonlijkheid heeft**. De akte van een "levenloos kind" heeft geen rechtsgevolgen, **tenzij de wet dit uitdrukkelijk bepaalt**. Deze laatste zin doet afbreuk aan deze verklaring, temeer daar het huidige ontwerp erop gericht is de drempel van 140 dagen zwangerschap af te schaffen. De afschaffing ervan heeft andere gevolgen voor de rechten van vrouwen:

- Als deze drempel wordt afgeschaft, zal het voortaan mogelijk zijn voor de partner of mede-ouder om een embryo/foetus na een abortus civielrechtelijk te laten erkennen, **zonder** toestemming van de moeder;
- De opname van de symbolische norm van "o dagen" in het Burgerlijk Wetboek zou een sociale en vervolgens een juridische norm kunnen worden. Er is dus een reëel gevaar dat de symbolische betekenis verschuift naar een erkenning van de rechtspersoonlijkheid van het embryo/de foetus.

5.1.7. Advies van het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek van 8 december 2025⁴

Naar aanleiding van een verzoek om een antwoord te geven op een vraag over de begrafenisbestemming van foetussen die in een vroeg stadium van de zwangerschap levenloos geboren zijn, heeft het Comité aangegeven *"dat een harmonisatie van de huidige regionale regelgevingen wenselijk zou zijn, waarbij die van Brussel en Wallonië worden afgestemd op die van Vlaanderen, waar geen minimale zwangerschapsduur wordt gesteld aan het recht van ouders om hun foetus te begraven of te laten cremen"*.

Het subjectieve standpunt van het wetsontwerp van de N-VA en het advies van het Comité voor Bio-ethiek zou anderen in staat kunnen stellen een anti-VZA-discours te voeren. Beide Raden herinneren eraan dat VZA een grondrecht is, omdat het rechtstreeks verband houdt met lichamelijke autonomie, gelijkheid en vrijheid: het recht om over het eigen lichaam te beschikken en te kiezen wanneer en of men een kind wil dragen, is een voorwaarde voor volledige participatie aan de samenleving. Geen enkele wetgeving mag vrouwen dwingen om te rouwen om hun miskraam. Abortus is niet alleen een kwestie van gelijkheid, maar ook een kwestie van de gezondheid van vrouwen. Elke vrouw heeft recht op toegang tot veilige en toegankelijke abortuszorg. Het is dan ook van fundamenteel belang te waarborgen dat VZA een individuele keuze van de vrouw is en dat deze kan worden uitgevoerd zonder dwang of oordeel.

Dientengevolge spreken beide Raden hun volledige verzet uit tegen de afschaffing van deze termijn van 140 dagen, gezien zij van mening zijn dat deze bepaling het wetsvoorstel inzake abortus, dat tot doel heeft de wettelijke termijn voor abortus van 12 op 18 weken te brengen, in gevaar kan brengen.

5.2. Wat betreft de statuten van de vzw "Boven de Wolken"

De activiteiten die worden genoemd in de statuten van de vzw "Boven de Wolken" ("Au-delà des nuages") gaan veel verder dan het doel om ouders een dierbare herinnering aan hun overleden baby te bieden, namelijk een foto van hun "levenloos kind". Hoewel de punten 7.1.1. tot en met 7.1.8. van hun opdrachten aan deze doelstelling kunnen beantwoorden, gaan de volgende punten veel verder, in het bijzonder punt 7.1.12, dat als één van de doelstellingen van de vzw de medewerking aan de uitwerking van nieuwe regelgevingen in het kader van of in verband met perinataal verlies expliciet vermeldt.

Beide Raden zien hierin een reëel risico dat een symbolische handeling (sociale begeleiding) ontaardt in een wettelijke norm (zie de parlementaire vraag van mevrouw Marijke DILLEN aan mevrouw de minister Annelies VERLINDEN hierboven). Dit des te meer daar de vzw in haar communicatie de neiging heeft om embryo's/foetussen voor te stellen als kinderen, zonder ooit te verduidelijken dat het niet om hetzelfde gaat. De Raden vrezen dat deze onduidelijkheid kan bijdragen tot een gevaarlijke context, waarvan politieke krachten die ijveren voor de beperking van het recht op VZA voordeel zouden kunnen trekken.

Een ander opvallend element is het initiatief van deze vzw om geboorteakten op te stellen, los van de akten van een "levenloos kind" die door de gemeenten worden verstrekt. Beide Raden zien hierin een vorm van voldongen feit en een reëel risico op verwarring voor burgers die niet noodzakelijkerwijs het verschil zien tussen wat symbolisch is en wat een officiële erkenning door de staat inhoudt. Daarnaast is de verkoop van een geboorteakte via hun website, voor de prijs van 25 €, in strijd met de wet, omdat de titel ervan verwijst naar een authentieke akte.

⁴ <https://www.belgiumnationalbioethicscommittee.be/en/advice-las>

Beide Raden moedigen de vzw aan om duidelijk te maken dat zij het recht op VZA geenszins in twijfel trekt, en om haar activiteiten toe te spitsen op de begeleiding van personen het moeilijk hebben om een perinataal verlies te verwerken.

5.3. Wat de gemeenten betreft

De gemeenten worden geconfronteerd met intensief lobbywerk vanwege deze vzw, die ernaar streeft dat 100 % van de Belgische gemeenten een sterrenregister kan openen, een geboorteakte van een levenloos kind kan opstellen en een sterretjesweide op hun begraafplaats kan inrichten. Ze streeft er ook naar om het statuut van de akte van een "levenloos kind" te laten evolueren in een geboorteakte, ongeacht de duur van de zwangerschap.

Beide Raden vrezen dat, mocht een dergelijke evolutie zich voordoen (zie de parlementaire vraag), dit tot onduidelijkheid zou kunnen leiden die op termijn door sommigen zou kunnen worden aangegrepen om aan te dringen op een juridische erkenning van embryo's/foetussen en daarmee op een inperking van het recht op VZA.

De overgrote meerderheid van de Vlaamse en Waalse gemeenten heeft tot op heden een sterrenregister geopend. Gelet op de verwarring die rond dit onderwerp heerst, is hun beslissing misschien niet altijd met volledige kennis van zaken genomen. De Conferentie van Burgemeesters van Brussel heeft van haar kant besloten om dit soort register niet te openen in alle gemeenten op het Brusselse grondgebied. De aangevoerde argumenten zijn:

- Het is beter dat de invoering van een dergelijk sterrenregister onder de hoede van de vzw blijft, met name om te zorgen voor een registratieprocedure, voorwaarden, een certificaat en een behandeling die voor alle aanvragers gelijk zijn, ongeacht de plaats waar zij woonachtig zijn;
- Het creëren van een dergelijk register zou louter symbolisch zijn en geen enkele juridische waarde hebben; de afgifte van een akte door een overheidsinstantie verleent het echter ten onrechte een schijn van legitimiteit;
- De gemeenten zijn verplicht de door de wetgever vastgestelde taken uit te voeren, evenals deze die binnen hun interventie- en bevoegdheidsgebieden vallen. Het Burgerlijk Wetboek stelt echter een kader vast voor de aangiften van "levenloze kinderen" en zij zien geen reden om de voorschriften te overschrijden. Subsidiair beschikken de gemeenten niet over de middelen om taken uit te voeren die niet aan hen zijn toegewezen.

Het opstellen van een sterrenregister is in werkelijkheid geen neutrale stap. Gelet op het grote aantal sterrenregisters dat zowel in Vlaanderen als in Wallonië is geopend, **vraagt de CWEHF de bevoegde ministers om een uitgebreide bewustmakingscampagne bij de gemeenten te lanceren**, waarin wordt vermeld dat zij de verantwoordelijkheid hebben om:

- de vrouw wier zwangerschap voortijdig is beëindigd, evenals haar eventuele partner/mede-ouder, te wijzen op het symbolische karakter van deze inschrijving door **een bordje naast het sterrenregister te plaatsen**. De kwestie van het statuut van het levenloze embryo/de levenloze foetus blijft zeer persoonlijk. Dit register en het bijbehorende registratiecertificaat hebben geen juridische waarde en verlenen geen rechtspersoonlijkheid aan het embryo/de foetus van minder dan 140 dagen, aangezien dit laatste een rechtsobject blijft;

- de persoon die de inschrijving komt aanvragen, te verplichten om naast het medisch attest ook de uitdrukkelijke toestemming te hebben van de vrouw wier zwangerschap voortijdig is beëindigd, ongeacht het statuut van de vrouw (al dan niet gehuwd).

Dit blijft echter een delicate kwestie, omdat er geen enkele garantie is dat deze toestemming niet is gegeven onder dwang door een conservatieve familie of door een partner of mede-ouder die zich schuldig maakt aan huiselijk geweld, of het nu gaat om gehuwde of ongehuwde personen;

- te verbieden dat verenigingen/collectieven het embryo/de foetus kunnen registreren in plaats van de vrouw die zwanger was of de eventuele partner/mede-ouder;
- herdenkingsactiviteiten aan te bieden om de betrokkenen die dat wensen te begeleiden in hun rouwproces.

5.4. Wat de ziekenhuizen betreft

Beide Raden vragen de bevoegde ministers om:

- een kwantitatief (kadaster) en kwalitatief onderzoek uit te voeren om de aanwezigheid van deze vzw in openbare en particuliere kraamklinieken en haar werkwijze binnen deze structuren te objectiveren;
- een bewustmakingscampagne te lanceren bij de ziekenhuizen, om hen te waarschuwen voor het risico dat deze aanpak niet geschikt is voor alle personen bij wie de zwangerschap voortijdig is beëindigd, gezien de boodschap mogelijk niet in het belang is van het welzijn van de patiënten;
- ziekenhuizen aan te moedigen om systematisch een verscheidenheid aan vormen van psychosociale begeleiding bij zwangerschapsafbreking, of zelfs bij eventueel rouwverwerking, aan te bieden, teneinde de betrokkenen te ondersteunen zonder morele druk of impliciete schuldgevoelens te creëren bij vrouwen die geen rouwproces willen doorlopen;
- de ziekenhuisregelgeving te herzien dat het embryo/de foetus momenteel beschouwt als een product van zwangerschap of abortus⁵, wat traumatiserend kan zijn voor bepaalde personen voor wie dit embryo/deze foetus al als een kind van het gezin wordt beschouwd. De regelgeving zou er veeleer de voorkeur aan moeten geven dat de betrokkenen zelf kunnen kiezen of ze al dan niet over dit embryo/deze foetus willen beschikken om het/deze onder de best mogelijke omstandigheden te begraven of te cremen.

5.5. Wat de medische wereld betreft

Beide Raden vragen de bevoegde ministers om een grootschalige bewustmakingscampagne op te zetten gericht op artsen die in een eigen praktijk of in medische centra werken. Hoewel het klopt dat het bij de hand hebben van een brochure een handig hulpmiddel is om patiënten in nood tijdens de consultatie door te verwijzen, gaat het erom artsen bewust te maken van de mogelijke impact die de inhoud van deze brochures kan hebben op het welzijn van bepaalde vrouwen.

⁵ Verwijzend naar de RIZIV-overeenkomst die het beleid inzake VZA omkadert.

Daarnaast vragen ze om RIZIV-nummers te verstrekken voor psychologen die de zorg voor deze personen op zich nemen. Ze vinden het niet nodig om een specifieke voorziening op te zetten voor de begeleiding bij een miskraam. Wel is het nodig om het aantal psychologen te verhogen om beter te kunnen voldoen aan de vraag van bepaalde vrouwen of partners/mede-ouders.

5.6. Conclusie

Beide Raden vestigen de aandacht van de lokale en federale beleidsmakers op de gevaren die de wettelijke en/of administratieve erkenning van het embryo/de foetus met zich meebrengt ten aanzien van het recht op VZA en roepen hen op bijzonder waakzaam te zijn bij de verdediging van dit recht.

Zij herinneren er tevens aan dat er nog veel werk aan de winkel is wat betreft de ondersteuning van personen bij wie de zwangerschap voortijdig wordt beëindigd, met als prioriteit:

- De sociale bescherming uitbreiden voor werkneemsters die een miskraam of een therapeutische abortus ondergaan (zie 5.1.2.);
- Ervoor zorgen dat in alle gevallen (al dan niet gehuwd) de toestemming van de moeder verplicht is voor het opstellen van een akte van een "levenloos kind" (zie 5.1.2.);
- Bewustmakingscampagnes voeren bij gemeenten, ziekenhuizen en de medische wereld (zie 5.3., 5.4. en 5.5.);
- De psycho-medische begeleiding van personen die dit nodig hebben, waarborgen, met name op budgettair vlak, en versterken (zie 5.5).

Het antwoord op de reële nood van bepaalde mensen moet absoluut niet worden gegeven door een ideologische of religieuze interpretatie op te leggen over ethische kwesties, zoals die met betrekking tot reproductieve rechten, maar wel door het respect voor de beslissingsautonomie en de gevoelens van de personen te versterken.

Beide Raden dringen er bij de verschillende politieke actoren op aan om het overleg te bevorderen en hun voorstellen met betrekking tot de in dit advies aan de orde gestelde kwesties voor te leggen aan de Adviesraden, zowel op nationaal als op gewestelijk of gemeentelijk niveau, teneinde de weg vrij te maken voor een constructieve en vruchtbare dialoog met de deskundigen die deel uitmaken van deze Raden.
